

SMS

Slovenska
filharmonija

SMS 6

Sezona 2024/25

Konkretno

SMS 6 Sezona 2024/25

29. in 30. maj 2025 ob 19.30
Gallusova dvorana, Cankarjev dom

Konkretno

Orkester Slovenske filharmonije

Aziz Šohakimov dirigent

Edgar Moreau violončelo

Miran Kolbl koncertni mojster

Danilo Švara (1902–1981)

Valse interrompue | *Prekinjeni valček*

Peter Iljič Čajkovski (1840–1893)

Variacije na rokokojsko temo za violončelo
in orkester v A-duru, op. 33

.....

Dmitrij Šostakovič (1906–1975)

Simfonija št. 7 v C-duru, op. 60,
»Leningrajska«

Allegretto

Moderato (poco allegretto)

Adagio

Allegro non troppo

Koncert snema in neposredno prenaša
program Ars – 3. program Radia Slovenija.

Slovensko glasbeno življenje je **Danilo Švara** kot skladatelj, pedagog, kritik in za kratek čas tudi kot glasbeni funkcionar znatneje zaznamoval šele po drugi svetovni vojni. Vendar je tudi že v medvojnem obdobju kot eden najbolje izmojstrenih slovenskih skladateljev prispeval tehtna dela, ki so – burnim časom primerno – značilno razpeta med skorajda izključujočimi se glasbenimi naziranjmi. Kar dvakrat se je na študij odpravil v Nemčijo, v Frankfurt, kjer se je navzel ekspresionističnih potez, hkrati ga je še bolj pritegnila takrat modna govorica sloga nove stvarnosti, nikdar pa se tudi ni želel povsem odpovedati stiku z ljudskim gradivom, pri čemer je seveda navedel Bartókov zgled.

Ta mešanica vplivov se kaže v skladateljevih prvih raznovrstnih dodelanih poskusih, preizkušanju različnih poti in tehnik ter iskanju ravnovesja ali sprave slogovnih silnic, ki kompozicije vlečejo vsaka v svojo smer. Tako na prelomu iz dvajsetih v trideseta leta, ko se Švara dokončno vrne v Ljubljano, njegovi poetiki do neke mere še vladajo ekspresionistične prvine, vendar že s *Prvo simfonijo* (1933) nakaže slogovni preobrat, ki tehniko prevesi v smer nove stvarnosti, tj. ohlapno povezanega umetniškega gibanja, ki se je v Nemčiji rodilo prav kot odziv na pretiran subjektivizem ekspresionističnih šol, ki je umetnost pogosto vodil v apolitično osamo. Skladateljski privrženci kreda *Neue Sachlichkeit* so v baročni ritmiki in kontrapunktu odkrili, kako s tekočim, četudi harmonsko potujenim glasbenim stavkom na svojski način vzgojiti distanco do preteklega in se v istem zamahu približati sodobnejšim kompozicijskim jezikom ter spregovoriti širšemu občinstvu (vdori plesnih ritmov, citiranje prepoznavnih melodij).

Danilo Švara

Glasba nove stvarnosti se je s svojo na novo artikulirano komunikativnostjo pogosto odkrito lotevala socialne problematike medvojnega časa, kar se kaže tudi v Švarovem ***Valse interrompue (Prekinjenem valčku)***, ki je nastal hkrati z omenjeno *Prvo simfonijo*. Priložnost, za katero je nastala skladba, je markantna že sama po sebi. Februarja 1933 je v ljubljanski operi namreč sploh prvič po študiju v tujini gostoval sloviti baletni dvojec, Pino in Pia Mlakar. Za skladbo sta pripravila koreografijo, dirigiral pa je sam skladatelj. Prizor nas prestavi v bogato okrašeno dvorano na meščanski bal, kjer se omikana gospôda vrti v korakih modnega dunajskega plesa; prvi del skladbe z nekaj morda tudi sarkastičnimi vložki trobente prikaže njihovo razkošje in plesno eleganco. Nenadoma se ples umiri, trpek kontrapunkt pa nakaže naslovno »prekinitev«: v dvorano vstopi družbeni davek njihovega razkošja, to so berači, lumpenproletarci, siromaki, ki pa jih izbrana družba ne želi imeti pred očmi, zato jih hitro naženejo iz dvorane. In valček se brez slabe vesti zavrti še hitreje ...

V času osebnih turbulenc, ki jih je leta 1877 kronala *de facto* ločitev z Antonino Miljukovo po zgolj šestih tednih zakona, je **Peter Iljič Čajkovski** posegel po slogu, ki je spominjal na bolj preproste, optimistične čase. Navdih je poiskal pri svojem vzorniku, ki ga je v pismih večkrat okronal za »sončnega genija«, za »Kristusa glasbe«. Že v poznem 19. stoletju je namreč

Wolfgang Amadeus Mozart obveljal za domala mitološko figuro, za utelešenje čistega glasbenega navdiha, za katerega se zdi, da je vrhove razsvetljenske glasbene umetnosti preprosto stresal iz rokava. Čajkovski se je torej odločil, da se po pisanju intenzivne in tragične simfonične pesnitve *Francesca iz Rimini* posveti nekoliko bolj lahkotni solistični skladbi za violončelo in orkester ter jo nameni kolegu na Moskovskem konservatoriju, virtuoznemu čelistu Wilhelmu Fitzenhagnu. Za **Variacije na rokokojsko temo, op. 33** ni prevzel kakšne svoje ljube melodije iz 18. stoletja, temveč jo je napisal kar sam. S prvimi nekaj takti izhodiščne teme »v starem slogu« nam skladatelj ponudi poklon ali spomin na gracioznost klasicističnih počasnih stavkov, hkrati pa s premišljeno izbiro dovolj prepoznavnih melodičnih motivičnih enot, drobcev in obrisov zagotovi, da bomo to osnovo vedno znova lahko prepoznali v vseh osmih variacijskih preobrazbah.

Ko je Čajkovski partituro predal v izvedbo, se je kmalu odpravil na daljše popotovanje, da bi si oddahnil od zdrah s propadlo zakonsko zvezo. Tam pa se je zgodovina *Variacij na rokokojsko temo* šele dodobra začela. Četudi je bilo delo že od začetka z izvedbenega vidika izjemno zahtevno, sploh zato, ker širok zamah skladbe čelistu ne ponudi pravcatega prediha in od njega terja nepretrgano dvajsetminutno igro, se Fitzenhagnu skladba ni zdela dovolj dovršena. Morda je menil, da zmore iz nje iztisniti še več bravure, nekateri komentatorji dodajajo, da je odseke bržkone preoblikoval z mislijo na koncertna občinstva, iz katerih bi na preudarno izbranih mestih solistične briljance lažje izbežal več burnih aplavzov. Za povrh se je do tako temeljite revizije verjetno čutil tudi upravičenega, saj ga je Čajkovski – pogovorno

Peter Iljič Čajkovski

negotov glede svoje skladateljske veščine – prosil, naj skladbo pregleda, saj sam ni igral violončela. Kakorkoli: Fitzenhagen je nekatere odseke spisal na novo, preuredil vrstni red, skolažiral zaključka druge in pete variacije ter črtal osmo. Zgroženi založnik je Čajkovskega opozoril, da je »grozni Fitzenhagen« njegovo delo »navil po violončelistično«, vendar je skladba že zelo kmalu po ruski premieri začela uživati izjemno priljubljenost. Solistu je dejansko večkrat uspelo občinstvo pripraviti do ovacij na predvidenih mestih in celo veliki Franz Liszt – ki mu načrtovanje aplavza v skladbah ni bilo tuje – je delo označil za »pravo glasbo«. Tudi zato je več kot desetletje po nastanku skladbe, ko je Čajkovski s sklonjeno glavo opazoval vse Fitzenhagnove popravke, na koncu sklenil: »K vragu, naj bo, kot je.« Njegove izvirne zamisli je odkril šele sovjetski violončelist Viktor Kubacki, ki je pred svojo izvedbo skladateljev rokopis izpostavil rentgenskim žarkom, vendar pa se je kljub novi izdaji na odrih bolj kot ne obdržala Fitzenhagnova »edicija«.

Na naslovnici tednika *Time* se je sredi julija 1942 znašla zdaj že ikonična podoba suhljatega obraza z značilnimi okroglimi očali, za katerimi se skriva odločen pogled. Na glavo ima poveznjeno pozlačeno gasilsko čelado, za njim gori veduta mesta, v desnem kotu pa se skriva motiv, zapisan v notnem črtovju. Revija je izšla le dan po tem, ko je Arturo Toscanini

z orkestrom ameriškega nacionalnega radia izvedel **Simfonijo št. 7 v C-duru, op. 60**, partituro, ki je bila v strogi tajnosti presneta na mikrofilm, potovala prek Irana in Atlantika ter se na koncu le znašla v Združenih državah. Toscaninijevo izvedbo je prek radijskih valov spremljalo 20 milijonov ljudi in legenda je bila rojena tako rekoč čez noč.

Avgusta 1941, ko je bilo že jasno, da bo *Wehrmacht* dosegel današnji Sankt Peterburg, se je **Dmitrij Šostakovič**, ki je pri petintridesetih imel za seboj že nekatere vrhunce skladateljskega opusa, prijavil na nabor Rdeče armade. Zaradi slabovidnosti so ga zavrnil, zato se je rodno mesto odločil braniti kot prostovoljni gasilec. Ko so ga po nekaj mesecih službovanja prepričali, naj Leningrad vendarle zapusti, je že zasnoval znaten del *Sedme*. »Želel sem naslikati podobo naše države v vojni, zato sem moral biti med ljudmi. Že po prvih dneh spopadov sem sedel za klavirjem in neutrudno skladal.« Po moskovski premieri in angleški radijski izvedbi, ki ji je kmalu sledila še omenjena ameriška, je bil čas, da svojo simfonijo slišijo še Leningrajčani. Najprej je bilo treba nabrati orkester. Preživeli člani leningrajskega radijskega orkestra niso zadoščali potrebam velikega glasbenega aparata, zato je bilo več vojaških glasbenikov vpoklicanih s fronte, dirigent Karl Eliasberg pa je s skromno ekipo po obleganem mestu izobesil plakate, s katerimi je želel poiskati morebitne izvajalce in jim, v razmerah skrajne lakote, obljubljal dodatne obroke. Med vajami so glasbeniki pogosto omedlevali, trije člani *ad hoc* orkestra so v času priprav umrli od bolezni in vsesplošne izčrpanosti; skladbo so pred koncertom zmogli v celoti odigrati le enkrat. Ko je napočil večer premiere, so Sovjeti sprožili operacijo Vihar in na pozicije nemškega topništva odvrgli tri tisoč topovskih izstrelkov

Dmitrij Šostakovič

(»Tudi mi smo zaigrali, po svoje,« se je pošalil eden izmed generalov.), da bi onemogočili morebitno obstreljevanje mesta med izvajanjem simfonije. Po Leningradu so zadoneli zvočniki, iz katerih se je slišal radijski prenos, nekaj najmočnejših pa je bilo uperjenih proti frontni črti, da so uglasbljeno herojstvo mesta lahko slišale tudi sovražne enote. Izvedba je trajala uro in pol, aplavz po njej še celo uro.

Po vojni je navdušenje nad »*Leningrajsko*« na zahodu v luči hladne vojne zamrlo, mnogi ugledni kritiki in skladatelji so se kmalu opogumili in začeli dvomiti o kakovosti dela, ki so ga razumeli kot kompromis med Šostakovičevim nedvomno izvirnim simfoničnim jezikom in množično, propagandno namembnostjo skladbe, ki je nenazadnje služila tudi psihološkemu bojevanju. Novo zanimanje za to simfonijo je vzbudila šele izdaja Šostakovičevih memoarov, ki jih je na podlagi štiri leta trajajočih srečanj s skladateljem v času pred njegovo smrtjo spisal in uredil muzikolog Solomon Volkov. V njih lahko beremo o Šostakovičevih protisovjetskih nazorih, predvsem pa o njegovi kritiki Stalinovega režima, ki ga je v predvojnih letih obravnaval in tudi preganjal kot umetnika s pretirano meščanskimi naziranj. Avtentičnost nekaterih skladateljevih izjav, ki jih najdemo v knjigi, je bila večkrat izpodbijana, saj danes 81-letni Volkov še vedno trdi, da je izvirne zapiske izgubil, zato morda tudi nikoli ne bo

jasno, kje se končajo skladateljeve besede ter kje začnejo uredniške dopolnitve in interpretacija. V vsakem primeru pa so memoari na novo osvetlili Šostakovičev opus, sploh *Peto* in *Sedmo simfonijo*, v katerih je mogoče najti značilne skladateljeve glasbene dvoumnosti. Dejstvo, da je večina slovitega jedra prvega stavka *Sedme*, nekakšnega vojnega *Bolera*, nastala že pred Hitlerjevim napadom na Sovjetsko zvezo, mnogi razumejo kot dokaz, da ta ni le prikaz vedno številčnejše nemške vojske, ki obkoljuje dotlej spokojno mesto in se pripravlja na silovit napad – kot se je razumelo do tedaj –, temveč tudi slika stopnjevanja mašinerije stalinističnega terorja nad skladateljem in nad »njegovim« Leningradom.

»*Leningrajska*« je torej sprva obveljala za opomnik nadčloveških naporov, ki so jih bili pripravljeni vložiti vojaki, glasbeniki in prebivalci, da bi v nemogočih okoliščinah zaslišali simfonični korpus, ki izvaja glasbo hrabrosti in upanja; v širšem smislu pa za emblem enotne volje zavezniških sil, odločenih poraziti fašizem – kar je simboliziral tudi omenjeni Šostakovičev slaven portret. Renesansa, ki jo skladateljev opus doživlja v zadnjih desetletjih, pa je povezana tudi s tem, da so zahodna občinstva po desetletjih »rdečega preplaha« Šostakoviča zares lahko vzela za svojega šele takrat, ko so v njem zaslišala nasprotnika svojega nasprotnika.

Lovrenc Rogelj

Aziz Šohakimov

dirigent

Foto: Mischa Blank

Aziz Šohakimov je glasbeni direktor Filharmoničnega orkestra iz Strasbourga in umetniški vodja Tekfenskega filharmoničnega orkestra.

Kot gostujoči dirigent je sodeloval s simfoničnimi orkestri Bavarskega, Severnonemškega, Frankfurtskega in Švedskega radia, Pariškim orkestrom, Dunajskimi simfoniki, Nacionalnim simfoničnim orkestrom Italijanske radiotelevizije,

Tokijskim simfoničnim orkestrom, Seulskim filharmoničnim orkestrom ter simfoničnimi orkestri iz Houstona, Utaha, Toronta in Seattla. V letošnji sezoni bo nastopil še s simfoničnima orkestroma iz Atlante in Dallasa ter znova sodeloval z Bergenskim filharmoničnim orkestrom, Orkestrom Gulbenkian iz Lizbone in Simfoničnim orkestrom Basel.

Dejaven je tudi kot operni dirigent. V Bavarski državni operi je debitiral s *Pikovo damo* Petra Iljiča Čajkovskega in tam kasneje vodil še produkcijo *Lucie Lammermoorske* Gaetana Donizettija, s katero je debitiral tudi v Pariški narodni operi. Z *Lohengrinom* Richarda Wagnerja je nastopil v Strasbourški operi in med letoma 2015 in 2021 kot vodja kapele Nemške opere na Renu izvedel *Madame Butterfly*, *Tosco* Giacoma Puccinija in *Salomo* Richarda Straussa.

Rodil se je v Taškentu v Uzbekistanu in pri zgolj šestih letih začel s študijem violine, viole in orkestrskega dirigiranja. Pri trinajstih letih je debitiral z Uzbekistanskim nacionalnim simfoničnim orkestrom in leto zatem v Uzbekistanski državni operi vodil uprizoritev *Carmen* Georgesa Bizeta. Leta 2001 je postal pomočnik dirigenta omenjenega uzbekistanskega orkestra, leta 2006 pa njegov glavni dirigent.

Leta 2010 je zasedel drugo mesto na Mednarodnem dirigentskem tekmovanju Gustava Mahlerja v Bambergu. Je tudi prejemnik nagrade za glasbeno osebnost leta Zveze gledaliških, glasbenih in plesnih kritikov ter nagrade Herberta von Karajana za mlade dirigente, ki jo podeljuje Salzburški festival.

Edgar Moreau

violončelist

Foto: Jacky Azoulai

Edgar Moreau, rojen leta 1994, je nagrajenec tekmovanja Mstislava Rostropoviča leta 2009 in Mednarodnega tekmovanja Čajkovski leta 2011. Danes velja za enega najbolj priznanih violončelistov svoje generacije.

Redno sodeluje z dirigenti, kot so Gustavo Dudamel, Myung-Whun Chung, Marin Alsop, Manfred Honeck, Lahav Šani, Aziz Šohakimov, Pablo Heras-Casado, Vasilij Petrenko, Jukka-Pekka Saraste, Michael Sanderling, Nathalie Stutzmann in nastopa s svetovno znanimi orkestri, kot so Newyorška filharmonija, Dunajski simfoniki, Londonski simfonični orkester, Orkester Philharmonia, Londonski kraljevi filharmonični orkester, Losangeleški filharmoniki, Simfonični

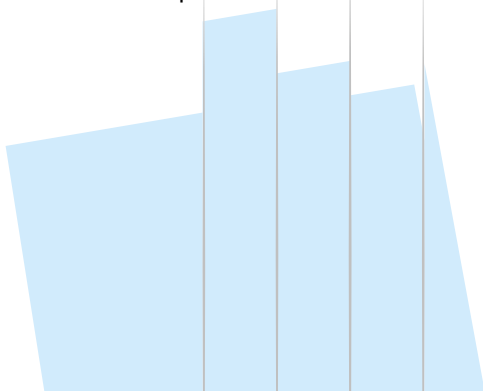
orkester iz Montreala, Izraelski filharmonični orkester, Pariški orkester, Filharmonični orkester Francoskega radia, Luzernski simfonični orkester, Bruseljski filharmoniki in Tokijski metropolitanski simfonični orkester.

Kot strasten komorni glasbenik je oder delil tudi že z Martho Argerich, Yo-Yojem Majem, Renaudom Capuçonom, Katio Buniatišvili in Davidom Kadouchom.

Snema izključno za založbo Erato, pri kateri je izdal več albumov, ki jih je posnel v sodelovanju s pianistom Pierrom-Yvesom Hodiquom, orkestrom Il Pomo d'Oro, Simfoničnim orkestrom Zahodnonemškega radia pod vodstvom Andrisa Poga in Luzernskim simfoničnim orkestrom pod vodstvom Michaela Sanderlinga. S slednjim je pred kratkim izdal zgoščenko z *Variacijami na rokokojsko temo za violončelo in orkester v A-duru, op. 33* Petra Iljiča Čajkovskega, na katero so vključene tudi izbrane skladbe Chopina, Rahmaninova, Prokofjeva in Dvořáka, ki jih je posnel s pianistom Davidom Kadouchom.

Septembra 2023 je bil imenovan za profesorja violončela na Pariškem konservatoriju.

Igra na violončelo Davida Tecchlerja iz leta 1711 ter rokuje z lokom Dominiqua Peccatta.

Erazem
Žganjar
flavtist

Hvala, ker nas podpirate.

**mladi
upi**

mladi-upi.si

Partnerji projekta:

**Zavod
Vse bo v redu**

POP

MØBILIZE
FINANCIAL SERVICES

 europlakat

DELO

 otpbanka

in2

T2

ADRIAMEDIA
LJUBLJANA

HITRADIO
center

BTG

 COMTRADE
SYSTEM INTEGRATION

 GENEPLANET

Slovenska
filharmonija

DOBRODELNO

KONCERT ZA DIHALA

Zbrana sredstva bodo namenjena za nakup
bronhoskopske opreme za izvajanje
diagnostičnih in terapevtskih posegov
pri hudo bolnih otrocih, ki se zaradi bolezni
dihal zdravijo na Pediatrični kliniki UKC Ljubljana.

PETEK
13. JUNIJ 2025
19.30

Dvorana Marjana Kozine
Slovenska filharmonija

Nakup vstopnic lahko opravite
prek spleta ali na blagajni
Slovenske filharmonije.

**Nakup vstopnic
in dobrodelne donacije**

Več informacij o dobrodelnem koncertu lahko preberete na www.rklg.si.

univerzitetni
klinični center ljubljana
University Medical Center Ljubljana

Zdravje. Znanost. Vedno tu.
Health. Science. Always here.

Rotary
District 1912

Slovenska
filharmonija

Vabljeni na grajski koncert Orkestra Slovenske filharmonije

grač Zužemberk

Koncert za abonente in abonente
22. junij 2025 ob 20.00
Povezovalc dogodka: Tilen Artač

Orkester Slovenske filharmonije

dirigent **Kahi Solomnišvili**

solisti **Marta Sesar, Jože Rošar, Blaž Ogrič,
Ivan Šoštarič, Manja Slak**

spored **W. A. Mozart, A. Dvořák, M. Haydn,
U. Krek, C. Saint-Saëns**

*Obisk koncerta je za abonente **brezplačen**. Prijave zbiramo
do 15. junija 2025 oz. do zapolnitve mest na e-naslovu
aleksandra.korbar@filharmonija.si. Za abonente bo
organiziran tudi brezplačen avtobusni prevoz.
Prijave obvezne ob rezervaciji vstopnice.*

Slovenska
filharmonija

Moč lepote

Abonmaji Slovenske filharmonije

Če jih še nimate, si jih le privoščite in postanite del velike družine Slovenske filharmonije.

Jih že imate?

Potem je skrajni čas, da zanje navdušite še vaše prijatelje, sorodnike in znance. Da vam ne bodo zavidali.

**Lepše bo,
če nas bo več.**

Možnost
spletnega
nakupa!

Junij 2025

FKK 6

Neimenovano

5. in 6. junij 2025 ob 19.30

Gallusova dvorana, Cankarjev dom

Orkester Slovenske filharmonije

Ivor Bolton *dirigent*

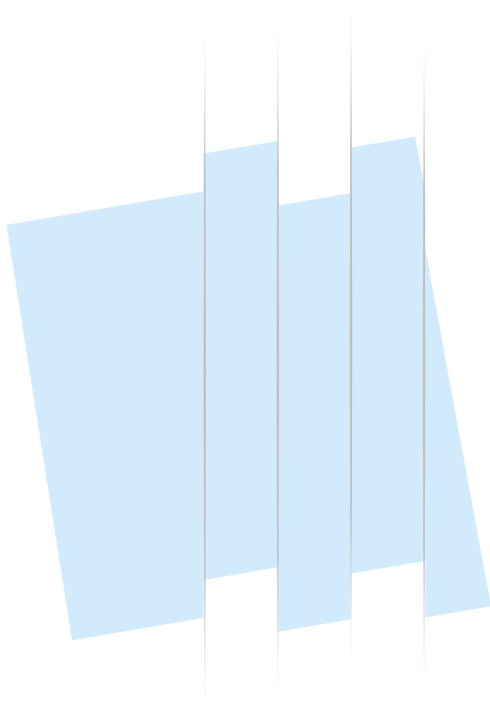
Spored:

Joseph Haydn:

Simfonija št. 103 v Es-duru, Hob. I:103,
»Tremolo timpanov«

Johannes Brahms:

Simfonija št. 4 v e-molu, op. 98

PVC 6

Romantično

8. junij 2025 ob 19.30

Dvorana Marjana Kozine, Slovenska filharmonija

Zbor Slovenske filharmonije

Stephen Layton *dirigent*

Martin Kozjek *bariton*

Spored:

Joseph G. Rheinberger: Maša v G-duru, op. 151

Peter Cornelius:

Busslied | *Spokorna pesem*

An Babels Wasserflüssen | *Ob babilonskih rekah*

Jerusalem | *Jeruzalem*

Felix Mendelssohn Bartholdy:

Zum Abendsegen | *Ob večerni molitvi*

Jauchzett Dem Herrn, Alle Welt | *Vriskajte Gospodu,
vse dežele*

Franz Liszt: Die Seligkeiten | *Blagri*

Peter Cornelius:

Die Vätergruft | *Grobница prednikov*

Die Könige | *Trije kralji*

Joseph G. Rheinberger:

Abendlied | *Večerna pesem*

Sio1NET.

DRUŽINA

TAM TAM

Če želite prejemati redna e-obvestila
o programu Slovenske filharmonije,
sporočite svoj e-naslov na
info@filharmonija.si.

Koncertni list Slovenske filharmonije
Same mogočne skladbe – SMS 6
Izdala: Slovenska filharmonija
Direktor Slovenske filharmonije in
umetniški vodja OSF: Matej Šarc
Umetniški vodja ZSF: Sebastjan Vrhovnik
Avtor spremne besede: Lovrenc Rogelj
Jezikovni pregled: Ana Kodelja
Oblikovanje: Arih Dinamik, d. o. o.
Prelom: Vlado Trifkovič
Ljubljana, maj 2025

Redakcija koncertnega lista je bila
končana 26. maja 2025.

ISSN 2350-5117

Slovenska filharmonija –
Academia philharmonicorum

@slofilharmonija

Slovenska filharmonija
Orkester Slovenske filharmonije
Zbor Slovenske filharmonije

Kongresni trg 10
1000 Ljubljana
T +386 1 2410 800
E info@filharmonija.si
www.filharmonija.si

Ustanoviteljica Slovenske filharmonije je Vlada Republike
Slovenije. Dejavnost Slovenske filharmonije financira
Ministrstvo za kulturo.

**Slovenska
filharmonija**